

YTTRANDE  
2016-10-04

Finansdepartementet  
103 33 Stockholm

[finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se](mailto:finansdepartementet.registrator@regeringskansliet.se)

## Betänkandet SOU2016:48 Regional indelning - Tre nya län

### Remissvar från Moderaterna i Dalarna, som här lämnar sina synpunkter på delbetänkandet ang storlän.

#### Sammanfattning

Indelningskommittén har föreslagit att Sverige ska bestå av sex regioner i framtiden, varav tre ska bildas år 2019. Dalarna ska tillsammans med Sörmland, Örebro, Västmanland, Uppsala och Gävleborg ingå i Svealands läns landsting. Huvudsyftet till reformen är att skapa en ändamålsenlig samhällsorganisation där staten tillsammans med starka regionala organ samverkar utifrån ett tydligt medborgarperspektiv.

Vi sex län tillsammans med Värmland har redan idag ett omfattande samarbete som fungerar väl utan storlän. Det går alldeles utmärkt att bygga vidare på det.

#### Skäl mot ny regionindelning

I Indelningslag (1974:411) 1:1, får endast ändringar i landstingsindelningen ske om det kan antas medföra *bestående fördelar* för ett landsting, del av landsting eller fördelar från allmän synpunkt. Det saknas dock konkreta underlag som stödjer eller påvisar de påstådda fördelarna som kommittén hänvisar till. I lagen framgår även att om en kommun motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl samt att *särskild hänsyn ska tas till befolkningens önskemål och synpunkter*.

Regionreformer ska bygga på ett underifrånperspektiv. Här är det fråga om det motsatta. Regeringen har gett kommittén i uppgift att rita en karta med storlän. Precis som frågan ibland måste ställas om folket finns för sjukvården, eller om sjukvården finns för folket. Blir frågan här om staten består som en effekt av befolkningen och länen, eller om länen och befolkningen består som en effekt av staten.

I Dalarna har ingen dialog förts med dalfolkets och ingen allmän information har heller spridits. Det är högst olyckligt att inte dalfolkets åsikter och synpunkter har inhämtats i frågan. För vare sig indelningskommittén eller regeringen har stimulerat till offentlig debatt för allmänhetens kännedom om förslaget eller hur det kommer att påverka Dalarna. Genomförandet av reformen kan lätt uppfattas som demokratisk tvivelaktig eftersom regeringen, ministrar och socialdemokratiska politiker på olika nivåer vill genomföra reformen redan från och med 2019. Det innebär att valet 2018 skulle bli ett regionval.

Moderaterna i Dalarna anser att en sådan här genomgripande reform av den lokala självstyrelsen absolut måste föregås av en livlig och omfattande politisk debatt med de berörda samt vara föremål för en bred politisk överenskommelse som föregås av allmänt val.

Kommittén hänvisar till tidigare regionbildningar. Det är stor skillnad på att slå ihop två eller tre landsting till en region jämfört med att slå ihop sex landsting omfattande ett mycket stort geografiskt område. Det föreslagna området bedöms inte vara optimalt till sin storlek för att skapa sådana

effekter som indelningskommittén vill påskina. Av svenska landsting är det små och medelstora landsting som levererar de bästa välfärdstjänsterna till de lägsta kostnaderna.

Indelningskommittén menar att större regioner medför att landstingen blir mer resursstarka utan att kunna belägga påståendet. Sex fattiga landsting blir inte en rik region. Västra Götalandsregionen har till exempel sedan sin tillkomst höjt skatten med två kronor, och är ändå bara en tredjedel av den geografiska ytan av den föreslagna Svealandsregionen. Vidare tog det Västra Götaland över 18 år att få en relativt fungerande organisation, och många av invånarna anser att avstånden är långa om man behöver söka vård eller länsstyrelsen.

Det nya länet kommer omfatta hela 64 kommuner och ha en geografi som sträcker sig från Östersjön till norska gränsen, från Grövelsjön ner till Oxelösund. En sträcka på 59,7 mil, som tar närmare 8 timmar att köra. På samma tid kan man ta sig från Dalarna till Kanarieöarna, Spaniens solkust eller Saudi Arabien.

Landstinget Dalarna har ett gott samarbete med länets kommuner. Det finns anledning att anta att med 64 kommuner i ett storlän som har olika intressen och prioriteringar tappar kommunerna inflytandet. Erfarenheterna från Västra Götaland visar att förankring med 49 kommuner är oerhört svårt, t ex i fråga om närvård.

Den bärande idén bakom delbetänkandet är att stora regioner per definition är resursstarka. Några sådana belägg redovisas dock inte. Utan kommittén konstaterar bara att stora organisationer har en stor byråkrati vilket ses som positivt. Mer byråkrati är sällan ett bra svar på särskilt många frågor. De administrativa vinsterna med region Svealand beräknas blott till 10 %, vilket skulle motsvara 400 mnkr. (Landstinget Dalarna omsätter idag själv över 8 mdkr/år). Det är känt att Dalarnas landsting har en dålig ekonomi. Kommittén hävdar här att: *Om ett landstings ekonomiska ställning försämras på grund av en indelningsändring, får regeringen bestämma att ett annat landsting som har fördel av ändringen ska bidra till det förstnämnda landstingets utgifter i skäligen utsträckning.* Frågan är då vilket landsting och vilka skattebetalare som vill hjälpa till att täcka landstinget Dalarnas gigantiska skulder med sina egna vinster och skattepengar?

Kommittén hävdar att en regionbildning är nödvändig för att klara hälso- och sjukvården och hänvisar då till Skåne och Västra Götaland som förebilder. Det finns inget som visar att större landsting inom häls o- och sjukvårdsområdet är mer framgångsrika än vad vi samverkande landsting är. De stora landstingen, Stockholm, Västra Götaland och Skåne har på intet sätt en ledande position vad gäller ekonomi, kvalitet, tillgänglighet eller effektivitet. Med de stora avstånd som kommer vara en realitet för människorna i Dalarna går det inte att tillstyrka argumentet att alla ska ha en likvärdig vård, det argumentet faller redan på närhet och tillgänglighet.

Kommittén menar att ett av de viktigaste skälen till reformen är att skapa förutsättningar för strukturella förändringar av sjukvården, utan att ge exempel på vad det är i praktiken. Företrädare för regeringen har emellertid gjort klart att det handlar om att Sverige behöver färre akutsjukhus. Utvecklingen i Skåne eller Västra Götaland visar inte på några större skillnader i effektivitet, kostnadsutveckling och tillväxt jämfört län i samverkan.

Vårdbarometern visar att stora landsting i praktiken är sämre på att erbjuda likvärdig vård. I en viktig aspekt, nämligen förmågan att ge vård på lika villkor, ligger alla tre stora landsting i botten. En jämförelse av nationella kvalitetsregister och Öppna jämförelser ger också vid handen att det inte finns något samband mellan storleken på sjukvårdshuvudmannen och kvaliteten på sjukvården. Bäst cancervård finns inte i de tre stora landstingen, inte heller lägst dödlighet vid hjärtinfarkt, kortast responstid för ambulans, lägst andel överbeläggningar eller lägst strukturerad kostnad per invånare osv. Inte i någon av alla tillgängliga jämförelser av svensk sjukvård (en ganska ansevärd mängd) kommer de alla tre stora landstingen bäst ut samtidigt.

En sammanslagning av alla sex sjukvårdshuvudmän innebär även att hälso- och sjukvården behöver enas om en gemensam organisation. En ny region ska ha en ny gemensam personalpolitik, ersättningsmodell, modell för facklig samverkan och kunskapsstyrning mm. Att hinna genomföra alla nödvändiga organisatoriska förändringar till år 2019 medför många praktiska svårigheterna.

Kommittén har heller inte lyckats styrka att förutsättningar för ökad tillväxt, ökat företagande och en bättre fungerande arbetsmarknad ökar i och med bildandet av en Svealandsregion.

Indelningskommittén konstaterar att beslut som fattas nära de människor de berör har ett särskilt demokratiskt värde. Samtidigt vet vi att många medborgare redan idag upplever ett demokratiunderskott. Ändå uppger kommittén att sammanslagningen kan komma att leda till ett ökat avstånd mellan den enskilde och beslutsfattarna och kommittén försvarar det med att många redan idag bara känner till sina förtroendevalda via media.

Ett argument för sammanslagningen är att medborgare ska ges bättre insyn och möjlighet till ansvarsutkrävande, det förutsätter att vid representativt styrelseskick har de någon som företräder dem och för deras talan. Representationen från Dalarna kommer sannolikt att vara 15-20 st folkvalda, varav moderaterna kommer att inneha ca 4 mandat. Konsekvenserna riskerar att bli ett missriktat ansvarsutkrävande till kommunpolitiker. Dessutom är risken att många fritidspolitiker, som redan idag får resa långa sträckor, inte längre kommer att ha möjlighet att delta. Med risken att de därmed avsäger sig uppdragen på grund av möten långt hemifrån. I förläningen kommer också lokalkännedomen i politiska ärenden gå förlorad och det folkliga inflytandet minska. Det kommer i sin tur att tränga undan fritidspolitikern och skapa professionella politiker som har det som yrke. Vi kommer att ha flera proffs tyckare som påstår sig kunna tolka folkviljan, utan den lokala förankringen. Detta kommer påverka vårt demokratiska samhälle negativt.

En ytterligare konsekvens är att den naturliga röstspärren, till följd av valkretsarna, medför att mindre partier kommer att få svårt att bli representerade när det finns så få mandat att fördela. Regionbildningen kan därför bli ett demokratiskt problem, där små partier får svårare att klara röstspärren.

Sammantaget kan man konstatera att förslaget till storregion medför att avståndet mellan invånarna och de folkvalda ökar, att det finns starka krafter att lägga ned till exempel Mora, Ludvika eller Avesta lasarett som akutsjukhus, att skatten höjs och att det saknas folkligt stöd för regionbildningen.

Av delbetänkandet framgår att kommittén anser att *"för att trygga en tillväxt i hela landet, och därmed också skapa förutsättningar för en levande landsbygd, krävs en samhällsorganisation som i ökad omfattning möjliggör en positiv utveckling även utanför storstadsområdena.../.../.... skapa flera resursstarka län och landsting som får ökad planeringskapacitet, bättre villkor för inomregional planering och organisatoriska förutsättningar för att överbrygga nationella planeringsstuprör."* Det finns inte ett ord som nämner riskerna med storregioner. Det är känt att aktiviteterna ökar i det område beslutsfattandet sker eller där myndigheternas huvudkontor är belägna. När beslutsfattandet då flyttas långt från de människor det berör riskeras landsbygden att utarmas och besluten kommer kännas främmande och få mindre legitimitet. Storregionerna kommer om något, att skapa 6 storstadsområden och inte en levande landsbygd.

Definitionen av levande landsbygd kan beskrivas enligt följande; Syftar till att skapa attraktiva livsmiljöer på landsbygden för att öka antalet fastboende och besökande. Men en utarmning av samhällsfunktioner så som infrastruktur, hälso- och sjukvård samt allmänna kommunikationer syftar till en urbanisering och centralisering.

En annan viktig fråga för Dalarna är vad som kommer hända med de människor som, med anledning av den ev regionbildningen, sannolikt kommer att förlora sina jobb. För när sjukvården ska skära ner (då regeringen uttalat att det finns för många akutsjukhus i landet) och kollektivtrafik med mera kommer att koncentreras till de större städerna och kring Stockholm, kommer Dalarna dra nitlotten. Innan vi vet hur vi kommer bli kompenserade för detta är det svårt för oss se några fördelar med denna reform.

I en storregion kommer norra och västra Dalarna att befinna sig i utkanten av regionen. Rent geografiskt befinna sig norra och västra Dalarna långt från platserna där besluts fattas om vilken samhällsservice som ska finnas i denna landsdel. Med få politiker, med låg eller ingen lokalkännedom och som sitter långt bort från platserna och människorna de beslutar om, riskerar stora delar av vårt läns att utarmas på möjligheten att vara en levande landsbygd. Kollektivtrafiken kommer med stor sannolikhet att koncentreras till de större städerna och kommunikationerna till Stockholm. Busstrafiken till och från Dala-Järna, Grövelsjön, Lima eller Sysseleback riskerar att endast bestå av turisttrafik eller på sin höjd någon enstaka tur per dag. Idag är Mora Dalarnas slutstation för tåg, resten av länet nås enbart med buss eller bil. Med en sådan utveckling och därtill den nya kilometerskatten kommer ingen kunna bosätta sig och leva på dessa platser.

Ett syfte med bildande av storregionerna sägs vara *"att skapa en ändamålsenlig samhällsorganisation där staten tillsammans med starka regionala organ samverkar utifrån ett tydligt medborgarperspektiv."* I ett andetag sägs att staten ska vara med i samverkan, och i nästa andetag säger en minister att staten inte ska lägga sig i hur de nya länen väljer att organisera sig.

Dalarna har en stark kulturtradition. Sannolikt en av de starkaste kulturbärarna i landet. Ett kulturutbud av hög kvalitet ger lyskraft åt länet och bidrar till marknadsföringen. Samarbetet mellan besöksnäringen och kulturlivet har en stor potential som ännu inte brukas fullt ut. Såväl kulturens spets som den breda amatörverksamheten bidrar till en kreativ miljö. Men som den starkare kulturbäraren i den nya tilltänkta regionen finns det farhågor om att satsningarna på Dalarnas kulturarv blir minimala då övriga län kan anse att de bör prioriteras.

Kommittén skriver i sitt delbetänkande att *"möjligheterna till kulturliv och evenemangsverksamhet underlättas genom att fler får möjligheter att nå dessa evenemang, dessa verksamheter får därmed tillgång till en större publik. Även deltagande i föreningsliv underlättas."* Det finns inget som idag motsätter sig samarbeten över befintliga länsgränser som skulle ge samma resultat. För sannolikt kommer vägen till Rättvik och Musik i Dalarna alltid att vara lika lång, från alla orter oavsett var länsgränsen går.

Kommittén fortsätter med att spekulera kring *"nya namn som ska användas av alla medborgare bör vara lätta att identifiera sig med både när det gäller den geografiska utbredningen och det immateriella kulturarvet."* Kommittén har kraftigt förminskat masar och kullors känsla för sitt län.

Därför anser Moderaterna i Dalarna att **bildandet av region Svealand inte är ett genomtänkt eller bra förslag. Att dessutom genomföra det till år 2019 ses nästan som en praktisk omöjlighet.**

Carl-Oskar Bohlin  
Ordförande  
Moderaterna Dalarna

Ulf Berg  
Gruppledare  
Moderata landstingsgruppen